

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ભારત સંઘ અને અન્ય

વિરુદ્ધ

સિક્યુરિટી એન્ડ ફાઇનાન્સ (પ્રાઇવેટ) લિમિટેડ

ઓક્ટોબર ૬, ૧૯૭૫

[ન્યાયમૂર્તિ વી. આર. કિષ્ના ઐયર અને એ. સી. ગુપ્તા]

આયાત નિયંત્રણો દરિયાઈ કસ્ટમ્સ એક્ટ (એક્ટ VIII) ૧૮૭૮ની કલમ ૧૬૭ (એન્ટ્રી ૮) સાથે વાંચવામા આવેલ આયાત અને નિકાસ (નિયંત્રણ) અધિનિયમ (૧૯૪૭) ની કલમ ૩ (૨) અને ૪ હેઠળ કોઈ ચોક્કસ ચીજવસ્તુ આવે છે તે મુખ્ય અથવા પ્રવેશ નક્કી કરવાની સત્તા.

દરિયાઈ કસ્ટમ્સ અધિનિયમ(એક્ટ VIII)–કલમ ૨૦, ૧૬૭, ૧૮૩ અને ૧૮૪–શું કલમ ૧૮૩ હેઠળ યોગ્ય આદેશ સત્તાવાળાઓને કલમ ૨૦ હેઠળ

ડ્યુટી વસૂલવામાં પ્રતિબંધ મૂકે છે-આયાત કાયદા અને સત્તાવાળાઓની સત્તાઓની બે દંડાત્મક જોગવાઈઓનું અર્થઘટન.

સામાવાળા કંપનીએ મોટર વાહનના ભાગોની આડમાં ઓટો સાયકલના ભાગોની આયાત કરી હતી, જેના માટે માત્ર તેની પાસે આયાત કાયદા હેઠળ માન્ય લાઈસન્સ હતું. યુ. કે. માંથી આયાતના અમુક માલસામાનના સંદર્ભમાં કસ્ટમ્સ સત્તાવાળાઓએ ૧૪/૧૧/૧૯૫૫ તારીખના એક જ આદેશ દ્વારા નીચે મુજબ પસાર કર્યો હતો:

(i) કસ્ટમ્સ એક્ટની કલમ ૧૬૭ (૮) હેઠળ કાર્યવાહી કરીને તેણે સામાવાળાને કલમ ૧૮૨ હેઠળ માલની જમીના બદલામાં દંડ ચૂકવવાનો વિકલ્પ આપ્યો હતો અને (ii) ઓટો પાર્સ અને મોટર પાર્સ વચ્ચેનો તફાવત ચૂકવવા માટે કસ્ટમ્સ એક્ટની કલમ ૧૮૩ અને ૨૦ હેઠળ કાર્યવાહી કરી હતી.

સામાવાળાએ આ આદેશને વડી અદાલત સમક્ષ આ આધાર પર પડકાર્યો હતો કે એકવાર કલમ ૧૮૩ હેઠળની શક્તિનો ઉપયોગ થઈ ગયા પછી સત્તાવાળાઓ પાસે વિભેદક ફરજ વસૂલવાની વધુ સત્તા નથી. વડી અદાલત જમીના બદલામાં દંડ લાદવાના આદેશને રદ કરતી વખતે આયાત કરેલા ઓટો સાયકલ પેડલ માટે સામાન્ય રીતે રહેવા યોગ્ય આયાત શુલ્કની ચુકવણીનો

નિર્દેશ આપ્યો હતો. કલેક્ટરની સત્તાઓ પરની મર્યાદાના આ દ્રષ્ટિકોણની વિરુદ્ધમાં, યુનિયન વિશેષ રજા દ્વારા આવ્યું હતું, જ્યારે અપીલને અદાલતમાં મંજૂરી આપી હતી,

ઠરાવ્યું:(૧) તે મુખ્યત્વે આયાત નિયંત્રણ સત્તામંડળ પર છે કે જે કોઈ ચોક્કસ ચીજવસ્તુ કયા માથા અથવા પ્રવેશ હેઠળ આવે છે તે નક્કી કરે છે. અલબત્ત, જો સંબંધિત એન્ટ્રી અંગે સત્તાધિકારી દ્વારા અપનાવવામાં આવેલી રચના શ્લોક દીઠ અથવા અત્યંત અતાર્કિક હોય, તો કોર્ટ નિઃશંકપણે દખલ કરી શકે છે અથવા કરશે. [૮૮ સી-ડી].

"ત્યારબાદ ગંગા સેઝીનો કેસ, એ. આઈ. આર. ૧૯૬૩ એસ. સી. ૧૩૧૯ આવ્યો."

(૨) સી કસ્ટમ્સ એક્ટની યોજના દર્શાવે છે કે આયાત/નિકાસ ફરજએ કાયદાની કલમ ૨૦ દ્વારા લાદવામાં આવેલી જવાબદારી છે. તે એક કર છે, દંડ નથી; એકવાર યોગ્ય ઘટના બને તે પછી તે એક નિર્દોષ વસૂલાત છે:તે કાયદાના ઉદ્દેશ્ય માટે શિક્ષાત્મક અર્થ નથી. કલમ ૧૬૭ (આઈટમ ૮) અને ૧૮૩ હેઠળ જોગવાઈ કરાયેલ જમી, દંડ અને દંડ પ્રતિબંધ અને નિયંત્રણ [૮૯ જી] ની યોજનાના ઉદ્દેશ્ય માટે સજાના પ્રકાર છે.

(૩) પેડલની આયાત પછી બે કાનૂની પરિણામો આવ્યા હતા, જે કોઈપણ લાઈસન્સ દ્વારા જાહેર કરવામાં આવ્યા હતા. (૧) આયાતને આકર્ષિત કરતી ફરજ જે કોઈ પણ અધિકૃત અથવા ગેરકાયદેસર આયાતકારે કસ્ટમ્સનો અવરોધ પાર કરતી ક્ષણે ચૂકવવી પડતી હતી અને (ii) કલમ ૧૮૨ અથવા ૧૮૩ હેઠળ તેમની સત્તાઓનો ઉપયોગ કરવા માટે સત્તામંડળના અધિકારક્ષેત્રને આમંત્રિત કરતી કલમ ૧૬૭, એન્ટ્રી ૮ ની કોઈલમાં સામાવાળાને ફસાવતા લાઈસન્સ વિના પેડલની આયાત કરવાના ગુનાનું કમિશન. [૮૯ એચ, ૯૦ એ].

(૪) એક જ દસ્તાવેજમાં એકસાથે જોડવામાં આવ્યો હોવા છતાં, આ આદેશ ઝિપ્રકાર છે અને તે કલમ ૨૦ હેઠળ ફરજ વસૂલતા અધિકારીઓને અટકાવતો નથી, કારણ કે કલમ ૨૦ હેઠળની જવાબદારી કલમ ૧૮૩ હેઠળની જવાબદારીથી સ્વતંત્ર છે. આદેશમાં વપરાયેલ બિન-ભ્રામક અને અયોગ્ય અભિવ્યક્તિઓ કદાચ ખોટી છે, પરંતુ ઇરાદો સ્પષ્ટ છે કે જે કરવામાં આવ્યું હતું તે જમી ન હતું, પરંતુ જમીના સ્થળોએ માત્રાત્મક દંડ ચૂકવવાનો વિકલ્પ આપતો હતો. [૯૦ ડી, ૯૧ બી-ડી].

કસ્ટમ્સ કલેક્ટર વિ. એચ. એસ. મહેરા એ. આઈ. આર. ૧૯૬૪ મેડ.
૫૦૪; શેવપુજનરાઈ ઈન્ડ્રસનરાઈ લિમિટેડ વિ. કસ્ટમ્સના કલેક્ટર, [૧૯૫૯]
એસ. સી. આર. ૮૨૧ નો ઉલ્લેખ કર્યો.

દીવાની અપીલીય હકૂમત: દીવાની અપીલ નંબર ૮૯૭/૧૯૬૮.

એલ. પી. એ. નંબર ૫૪/૧૯૬૭માં દિલ્હી વડી અદાલતના તારીખ
૨૪મી જુલાઈ, ૧૯૬૭ના રોજના ચુકાદા^{અને} આદેશમાંથી વિશેષ પરવાનગી દ્વારા
અપીલ.

અપીલકર્તાઓ તરફે જી. એલ. સંઘી અને ગિરીશ ચંદ્ર.

સામાવાળા તરફે એસ. એસ. જવાલી (એમિકાસ ક્યુરી).

અદાલતનો ચુકાદો ન્યાયમૂર્તી કિષ્ના ઐયર દ્વારા આપવામાં આવ્યો
હતો.

સામાવાળાએ મોટર વાહનના ભાગોની આડમાં ઓટો સાયકલ પેડલ્સની
આયાત કરી હતી, જેના માટે તેણે સંબંધિત લાઈસન્સ મેળવ્યું હતું. આ બે કલમો

આયાતને નિયંત્રિત કરવાના દ્રષ્ટિકોણ અથવા કાયદાથી અલગ છે. ગંગા સેટીના કેસ, એ. આઈ. આર. ૧૮૬૩ એસ. સી. ૧૩૧૯ માં કોર્ટ દ્વારા નિર્ધારિત કરવામાં આવ્યું છે તેમ, તે મુખ્યત્વે આયાત નિયંત્રણ સત્તામંડળ માટે છે કે જે કોઈ ચોક્કસ ચીજવસ્તુ કયા માથા અથવા પ્રવેશ હેઠળ આવે છે તે નક્કી કરે છે. અથવા અલબત્ત, જો સંબંધિત પ્રવેશને લગતી સત્તાધિકારી દ્વારા અપનાવવામાં આવેલી રચના વિકૃત અથવા અત્યંત અતાર્કિક હોય, તો અદાલત નિઃશંકપણે દખલ કરી શકે છે અને કરશે. વર્તમાન કેસમાં વડી અદાલત એવું માન્યું છે કે કસ્ટમ્સ અધિકારીઓના દ્રષ્ટિકોણને વિકૃત ગણી શકાય નહીં અને તે મુદ્દે વિવાદિત આદેશને રદ કરવાનો ઇનકાર કર્યો છે.

આ તબક્કે પણ પડકાર હેઠળનો હુકમ ટાંકવો યોગ્ય છે જે નીચે મૂજબ છે:

"એમ/એસ. સિક્યોરિટી એન્ડ ફાઇનાન્સ લિમિટેડ, દિલ્હીએ યુ. કે. માંથી ઉપરોક્ત માલની આયાત કરી હતી, જેના માટે તેમની પાસે આયાત વેપાર નિયંત્રણ અનુસૂચિની સીરીયલ નંબર ૩૦૧/Pt. IV હેઠળ જારી કરાયેલ માન્ય આયાત લાઇસન્સ નહોતું. તેથી આયાતને અનધિકૃત માનવામાં આવતી હતી. તેથી આયાતકારો આ કસ્ટમ મેમો નં. S ૨૪C-૧૨૭૬/પપ A તારીખ ૩૦/૦૯/૧૯૫૫ માં માલ કેમ જમ ન કરવો જોઈએ તેનું કારણ દર્શાવવા અને

આયાત અને નિકાસ (નિયંત્રણ) અધિનિયમની કલમ ૩ (૨) સાથે વાંચેલા કલમ ૧૬૭ (૮) સી કસ્ટમ્સ એક્ટ હેઠળ દંડાત્મક કાર્યવાહી કરવા માટે કહેવામાં આવ્યું છે. ઉપરોક્ત કારણદર્શક મેમોના જવાબમાં, આયાતકારોના કિલચરિંગ એજન્ટોએ મોટર વાહનોના ભાગો માટે લાઈસન્સ રજૂ કર્યું હતું અને ઉપરોક્ત લાઈસન્સ સામે માલ છોડવાનો દાવો કર્યો હતો. તેમણે વધુમાં જણાવ્યું હતું કે ભૂતકાળમાં સમાન લાઈસન્સ સામે સમાન માલ છોડવામાં આવ્યો છે. વધુમાં, મોટર વ્હિકલ પાર્ટ્સ લાઈસન્સ સામે ઓટો સાયકલ પેડલ્સને મંજૂરી આપવામાં આવશે નહીં તેવી કોઈ જાહેર સૂચના જારી કરવામાં આવી નથી. અદ્યતન દલીલો વિભાગ સ્વીકાર્ય નથી. આયાતકારોએ ના પાડી, કારણદર્શક મેમોમાં તેમને આપવામાં આવેલી વ્યક્તિગત સુનાવણીનો લાભ લીધો.

કુક્ષમ

૧૯૪૭ના આયાત અને નિકાસ (નિયંત્રણ) અધિનિયમની કલમ ૩ (૨) અને ૪ અને તે હેઠળ બહાર પાડવામાં આવેલી સૂચના હેઠળ યોગ્ય લાઈસન્સ વિના ઉપરોક્ત માલની આયાત પર પ્રતિબંધ છે. હું તે મુજબ સી કસ્ટમ્સ એક્ટની કલમ ૧૬૭ (૮) હેઠળ માલ જપ્ત કરું છું. જમીના બદલામાં મેં કલમ ૧૮૩ હેઠળ આયાતકારોને રૂ.૨૨,૬૦૦/- (માત્ર રૂપિયા બાવીસ હજાર છસો) ના દંડની ચુકવણી પર માલ સાફ કરવાનો વિકલ્પ આપ્યો હતો. માલ પર લાદવામાં

આવતી કસ્ટમ્સ ડ્યુટી અને અન્ય ચાર્જને કસ્ટમ્સ નિયંત્રણમાંથી બહાર કાઢવામાં આવે તે પહેલાં તે ઉપરાંત ચૂકવણી કરવી પડશે.

. તારીખ ૧૪-૧૧-૫૫.

સહી/-

ડેપ્યુટી કલેક્ટર ઓફ કસ્ટમ્સ "

તેમ છતાં, કોર્ટે પડકાર હેઠળ આદેશની પછીની મર્યાદા રદ કરી દીધી હતી, જેમાં જમીના બદલામાં દંડ લાદવામાં આવ્યો હતો અને તેની ઉપર આયાત કરાયેલા ઓટો સાયકલ પેડલ માટે સામાન્ય રીતે વસૂલવામાં આવતી આયાત ફરજની ચુકવણીનો નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો હતો.

આ ઘાતક પરિણામ તરફ દોરી જતું એકમાત્ર આધાર એ હતો કે દરિયાઈ કસ્ટમ્સ અધિનિયમ, ૧૮૭૮ (એક્ટ VIII/૧૮૭૮) (ટૂંકમાં, એક્ટ) ની કલમ ૧૮૩ હેઠળકામ કરતા સત્તાવાળાઓને આયાતકાર-અરજદાર એટલે કે સામાવાળાને વધારાની ડ્યુટી ચૂકવવાનો નિર્દેશ આપવાની વધુ સત્તા નહોતી, જે મોટર વાહનોના ફાજલ ભાગો અને ઓટો સાયકલ પેડલ્સ માટે જે વસૂલવામાં આવે છે તે વચ્ચેના તફાવતને રજૂ કરે છે, જે કસ્ટમ્સ કલેક્ટરની સત્તાઓ પરની મર્યાદાના આ દ્રષ્ટિકોણથી નારાજ છે, અપીલકર્તા એટલે કે ભારત સંઘ, અપીલ કરવા માટે વિશેષ રજા મેળવ્યા પછી આ અદાલતમાં આવ્યો છે. . સામાવાળાનું

પ્રતિનિધિત્વ વકીલ દ્વારા કરવામાં આવ્યું ન હતું અને તેમાં સામેલ મુદ્દો કાયદાનો હતો અને તેમાં સામેલ રકમ અગમ્ય ન હોવાથી, અમે વકીલ શ્રી જવાલીને ન્યાયમિત્ર તરીકે સેવા આપવા વિનંતી કરી હતી. તેમણે આ કેસની દલીલ ક્ષમતા સાથે કરી છે અને અમે અદાલતમાં તેમની સેવાઓ માટે અમારી પ્રશંસા કરીએ છીએ. ખરેખર, પરંતુ કસ્ટમ્સના ડેપ્યુટી કલેક્ટરના આદેશની તેમની ઝીણવટભરી તપાસ માટે અમે તેમની રજૂઆતમાં પ્રકાશિત કરેલા મિશ્રણ અને અન્ય ખામીઓને સમજી શક્યા ન હોત.

અમે પહેલાથી જ કહ્યું છે કે કસ્ટમ્સ કલેક્ટર દ્વારા જમીના બદલામાં દંડ લાદવામાં આવ્યો હતો. તેમણે આ કર્યું, કાયદાની કલમ ૧૮૩ હેઠળ કર્યું, પરંતુ તે લાદવાથી સંતુષ્ટ ન હતા, તેમણે 'કસ્ટમ્સ નિયંત્રણ' માંથી માલને સાફ કરવાની પૂર્વશરત તરીકે આયાત કરેલા માલ પર સંપૂર્ણ ડ્યુટી ચૂકવવાનો પણ નિર્દેશ આપ્યો હતો.

શું કલમ ૧૮૩ હેઠળનો આદેશ તેને કલમ ૨૦ હેઠળ ફરજ વસૂલવામાંથી અટકાવે છે? આ આપણી સામે ટૂંકો મુદ્દો છે. સંબંધિત જોગવાઈઓ, સત્તાઓ અને કરવેરાની યોજનાનો નજીકથી અભ્યાસ એક સ્પષ્ટ દ્વિભાજન જાહેર કરે છે જે વડી અદાલતના ધ્યાનથી છટકી ગયું છે. આયાત/નિકાસ ડ્યુટી એ કાયદાની કલમ ૨૦ દ્વારા મૂકવામાં આવેલી જવાબદારી છે. તે એક કર છે, દંડ

નથી; એકવાર પ્રત્યક્ષ ઘટના બને તે પછી તે એક નિર્દોષ વસૂલાત છે. તે કાયદાના ઉલ્લંઘન માટે શિક્ષાત્મક લાદવામાં આવતો નથી કલમ ૧૬૭ (આઈટમ ૮) અને ૧૮૩ હેઠળ દંડ અને દંડની જોગવાઈ જમી. પ્રતિબંધ અને નિયંત્રણની યોજનાના ઉલ્લંઘન માટે સજાના પ્રકારો છે. એકવાર આ તફાવત અને ક્ષેત્રતા ને યાદ કરવામાં આવે, પછી અર્થઘટન પ્રક્રિયા પોતાને સરળ બનાવે છે.

કબુલ છે કે, સામાવાળાએ કોઈપણ લાઈસન્સ દ્વારા ખુદા પાડેલા પેડલની આયાત કરી હતી. તેના બે કાયદાકીય પરિણામો આવ્યા. આયાતને કારણે જે વેરો લાગતો હતો તે કોઈપણ આયાતકાર, કાયદેસર અથવા ગેરકાયદેસર, તેણે કસ્ટમ્સનો અવરોધ પાર કરતી વખતે ચૂકવવો પડતો હતો. બીજું, લાઈસન્સ વિના પેડલની આયાત કરવાના ગુનાના કમિશને ગુનેગારને કલમ ૧૬૭, એન્ટ્રી ૮ ની કોઈલમાંપકડવામાં આવ્યો હતો, જેમાં કલમ ૧૮૨ હેઠળ નિર્ધારિત સત્તામંડળના અધિકારક્ષેત્રને માલ જમ કરવા માટે આમંત્રિત કરવામાં આવ્યો હતો અથવા, વૈકલ્પિક રીતે, કલમ ૧૮૩ હેઠળ જમીને બદલે દંડ લાદવા માટે, અલબત્ત, જો જમીનો આશરો લેવામાં આવે તો, કલમ ૧૮૪ માં જોગવાઈ મુજબ શીર્ષક રાજ્યમાં નિહિત થાય છે.

આવાકિસ્સાઓમાં આયાતકર્તા દ્વારા આયાત ડ્યુટી અનિવાર્યપણે ચૂકવવી પડે છે. તેના બદલે જમી અથવા દંડ એ કલમ ૧૬૭, એન્ટ્રી ૮ હેઠળ આવતા ગુનેગાર અથવા ગુનેગારોના વર્તુળ પર લાદવામાં આવે છે. કેટલીકવાર, બંને કિસ્સાઓમાં બોજ એક જ વ્યક્તિ પર પડે છે. અન્ય સમયે, તેજુદી જુદી વ્યક્તિઓ પર પડે છે. કેટલાક કિસ્સાઓમાં આયાતકાર તેમજ જમ કરનારની ઓળખ થઈ શકે છે અને તેથી ફરજ અને દંડ કલમ મુજબ માન્ય રીતે લાદવામાં આવી શકે છે. અન્ય કિસ્સાઓમાં કાયદા દ્વારા લાદવામાં આવેલા પ્રતિબંધ અથવા પ્રતિબંધની વિરુદ્ધ આયાત કરનાર અથવા આયાતના ગુનામાં સંકળાયેલા વ્યક્તિ સુધી પહોંચવું મુશ્કેલ બની શકે છે. તે ઘટનામાં, માત્ર જમી અને વૈકલ્પિક રીતે દંડ લાદવામાં આવી શકે છે.

આ પરિપ્રેક્ષ્યમાં જોતા , નિર્ણય માટે ઉદ્ભવતા પ્રશ્નનો જવાબ સરળ છે. વર્તમાન કેસમાં, વડી અદાલતના ચુકાદા મુજબ, સામાવાળાએ પરમિટ અથવા લાઈસન્સની વિના ઓટો સાયકલ પેડલની આયાત કરી હતી. તેથી તે સામાન્ય રીતે પેડલ આયાતકારો પાસેથી વસૂલાતી આયાત ડ્યુટી ચૂકવવા માટે જવાબદાર છે. તેમણે લાઈસન્સ હેઠળ ન આવતી ચીજવસ્તુઓની આયાત કરીને કલમ ૧૬૭ની એન્ટ્રી ૮ની જોગવાઈઓનું ઉલ્લંઘન કર્યું હતું અને તેથી તે કલમ ૧૮૨, ૧૮૩ અને ૧૮૪માં નિર્ધારિત દંડાત્મક સંકુલમાં આવે છે. વર્તમાન કેસમાં, સક્ષમ અધિકારી નાયબ કલેક્ટરે માલના માલિક, સામાવાળાને જમીના

બદલામાં દંડ ચૂકવવાનો વિકલ્પ આપવાનું પસંદ કર્યું છે. તેણે માલ જમ કર્યો નથી અને તેથી, આ સંદર્ભમાં કલમ ૧૮૪ કાર્યરત નથી. ટૂંકમાં, કલમ ૨૦ હેઠળની જવાબદારી કલમ ૧૮૩ હેઠળની જવાબદારીથી સ્વતંત્ર છે. ક્રમ, પાત્રમાં બેવડા હોવા છતાં, એક જ દસ્તાવેજમાં એકસાથે જોડાયેલા હોવા છતાં, તે સંપૂર્ણ રીતે માન્ય છે. તેમ છતાં, નાયબ કલેક્ટર બે સત્તાઓ અને બે જવાબદારીઓને અલગ રાખવામાં નિષ્ફળ રહ્યા છે અને તેના કારણે મૂંઝવણ સર્જાઈ છે, જે ટાળી શકાય તેવી મૂંઝવણ તરફ દોરી જાય છે.

શ્રી જવાલીએ યોગ્ય રીતે ટીકાના સક્રિય પ્રકાશ સામે વાંધાજનક આદેશને ખુલ્લી પાડ્યો હતો અને નિર્દેશ કર્યો હતો કે આ રોલ અપ ઓર્ડર તેની અસ્પષ્ટ સંક્ષિપ્તતા ઉપરાંત ઘણી નબળાઈઓથી પીડાય છે. નાયબ કલેક્ટર એવું નથી કહેતા કે તેઓ કલમ ૨૦ હેઠળ આયાતકાર પર જકાત વસૂલ કરી રહ્યા છે. તે પ્રથમ શ્વાસમાં જ માલ જમ કરવામાં ગંભીર ભૂલ કરે છે (આ કિસ્સામાં માલિકી કલમ ૧૮૪ હેઠળ સરકારમાં નિહિત હોય છે) અને તે પછી જ જમીના બદલામાં દંડની ચુકવણીનો નિર્દેશ આપે છે. બન્ને એક સાથે ન રહી શકે. વધુમાં, તે ભૂલી જાય છે કે કલમ ૧૬૭, એન્ટ્રી ૮, ઉલ્લંઘનકારી માલની જમી ઉપરાંત, જમીના બદલામાં કલમ ૧૮૩ માં દંડથી સ્વતંત્ર દંડ પણ આપે છે. આ મૂંઝવણભર્યો અને સંક્ષિપ્ત આદેશ માત્ર એવા અધિકારીઓ માટે કાયદામાં કેટલાક ઓરિએન્ટેશન

કોર્સની જરૂરિયાતને પ્રકાશિત કરે છે જેમને ન્યાયિક સત્તાઓનો ઉપયોગ કરવા અને તર્કપૂર્ણ આદેશો લખવા માટે કહેવામાં આવે છે.

જો કે, અમે અગાઉ સમજાવ્યા મુજબ, બે અલગ અલગ સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને લાદવામાં આવેલા બે કરવેરામાંથી હુમલા હેઠળના આદેશમાંથી એકત્ર થવા માટે તૈયાર છીએ. આ સાચું છે અને તે કહેવું અશક્ય છે કે માલની સફાઈ માટે આચાર શુલ્કની શરત મૂકવામાં આવી છે. ઉપરોક્ત ચુકવણી કલમ ૨૦ દ્વારા ન્યાયી નથી. તેવી જ રીતે, સત્તામંડળે જ્યારે દંડ લાદ્યો હતો, ત્યારે તે કલમ ૧૮૩ હેઠળ તેની સત્તાનો ઉપયોગ કરી રહ્યો હતો. આપણે સરળતાથી જોઈ શકીએ છીએ કે તેમનો હેતુ માલ જપ્ત કરવાનો ન હતો. તેણે માત્ર જપ્ત કરવાનો પ્રસ્તાવ મૂક્યો અને તેના બદલામાં દંડ નક્કી કરવા માટે આગળ વધ્યો. આદેશમાં ઉપયોગમાં લેવાયેલ બિન-ભ્રામક અને અયોગ્ય અભિવ્યક્તિઓ કદાચ ગેરમાર્ગે દોરવા યોગ્ય છે, પરંતુ હેતુ સ્પષ્ટ છે કે જે કરવામાં આવ્યું હતું તે જમીન ન હતું, પરંતુ જમીનના સ્થાને માત્રાત્મક દંડ ચૂકવવાનો વિકલ્પ આપતો હતો. આ આદેશ સંયુક્ત હતો, જ્યારે આપણે સમજાવ્યા છે તે અર્થમાં વાંચવામાં આવે છે, અને તે તદ્દન કાયદેસર છે. તેથી અમે એવા નિષ્કર્ષ પર પહોંચીએ છીએ કે અપીલકર્તા જીતવા માટે હકદાર છે અને વડી અદાલત ભૂલમાં હતી.

જે તર્કની રેખાએ અમને અપીલ કરી છે તે મદ્રાસ વડી અદાલતના કસ્ટમ્સના કલેક્ટર વિ. એસ. મહેરા, એ. આઈ. આર. ૧૯૬૪ મેડ ૫૦૪ તરીકે અહેવાલિત નિર્ણયમાં પડઘો પાડે છે. બેન્ચ વતી બોલતા મુખ્ય ન્યાયાધીશ રામચંદ્ર અચ્યરે કાનૂની સ્થિતિ સ્પષ્ટ રીતે સમજાવી છે અને અમે તેની સાથે સંમત છીએ. આ અદાલતના બે નિર્ણયોને વડી અદાલત સમક્ષ મોકલવામાં આવ્યા હતા અને ખરેખર, વડી અદાલતનો નિર્ણય એ આધાર પર આગળ વધ્યો હતો કે તે બે નિર્ણયો આ બાબતને સમાપ્ત કરે છે. મદ્રાસનો નિર્ણય આ અદાલતના તે બે ચુકાદાઓને અલગ પાડે છે—અને યોગ્ય કારણોસર, જો આપણે સંદર્ભ સાથે વિભાગ કહીએ તો. તેઓ આપણી સામેની પરિસ્થિતિના તથ્યોને લાગુ પડતા નથી. બીજી તરફ, તે બંને કેસો દાણચોરીના માલ તરીકે વ્યક્તિઓ પાસેથી જપ્ત કરાયેલા સોનાના જથ્થા સાથે સંબંધિત છે. તેઓ કેવી રીતે આયાત કરવામાં આવ્યા હતા, જેઓ આયાતમાં સામેલ હતા અને તેથી, જેમને આયાત ડ્યુટી માટે જવાબદાર બનાવી શકાય છે, તે બે કિસ્સાઓમાં ખાલી છોડી દેવામાં આવ્યા હતા. તેથી, આયાત વેરાની ચુકવણી માટે કસ્ટમ સત્તાવાળાઓ દ્વારા લાદવામાં આવેલી શરતોને સમર્થન આપી શકાયું ન હતું. આપણે જે મુદ્દા પર ચર્ચા કરી રહ્યા છીએ તે બે નિર્ણયો અને તેમની બિન-લાગુ પડવાની ક્ષમતાને સમજાવવા માટે આપણે થોડી વધુ વિગતવાર જઈશું. અમે કહી શકીએ કે તેમાંથી કોઈ પણ નિર્ણય લેતું નથી કે એકવાર જમીના બદલામાં શોધ લાદવામાં આવે, તો કલમ ૨૦ હેઠળ ફરજ પસૂલવાની સત્તા વંચિત છે. એવું નથી કે સત્તાવાળાઓ

બંને સત્તાઓનો ઉપયોગ કરી શક્યા નહીં, જ્યાં હકીકતો કલમ ૨૦ અને કલમ ૧૮૨ થી ૧૮૪ બંનેને આકર્ષિત કરે છે.

શેવપુજનરાઈ ઇન્ફ્રસનરાઈ લિમિટેડ વિ. કસ્ટમ્સના કલેક્ટર, [૧૯૫૯] એસ. સી. આર. ૮૨૧, આ અદાલતે દાણચોરી કરેલા સોનાના સંદર્ભમાં દરિયાઈ કસ્ટમ્સ અધિનિયમ હેઠળ કલેક્ટર દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશ પર વિચાર કરવો પડ્યો હતો. રૂ. ૧૦,૦૦,૦૦૦-નો દંડ ચૂકવવાનો વિકલ્પ આપવામાં આવ્યો હતો પરંતુ કલેક્ટરે તેને 'જમ કરાયેલ સોનું' છોડવા માટે બે શરતો સાથે જોડી દીધું હતું. એક સોનાના સંદર્ભમાં ભારતીય રિઝર્વ બેંક પાસેથી પરમિટની રજૂઆત હતી અને બીજી સોનાના સંદર્ભમાં યોગ્ય કસ્ટમ્સ ડ્યુટીની ચુકવણી હતી. આ અદાલત દ્વારા બંને શરતોને ગેરકાયદેસર ઠેરવવામાં આવી હતી. તે કેસમાં વિદ્વાન સોલિસિટર જનરલ દ્વારા સ્વીકારવામાં આવ્યું હતું કે ફોરેન એક્સચેન્જ રેગ્યુલેશન એક્ટ અથવા સી કસ્ટમ્સ એક્ટમાં એવી કોઈ જોગવાઈ નથી કે જેના હેઠળ રિઝર્વ બેંક પૂર્વલક્ષી અસર સાથે સોનાની દાણચોરીના સંદર્ભમાં પરવાનગી આપી શકે. વધુ જો શક્ય હોય, તો કલમ ૧૬૭, એન્ટ્રી ૮ હેઠળ કોઈ ગુનો ન થાત અને જમીનો આદેશ જ ખરાબ હોતકસ્ટમ્સ ડ્યુટીની ચુકવણીની બીજી શરત વિશે, વાત કરીએ તો તે અંગે કોઈ તારણ મળ્યું ન હતું. એટલે કે સોનાની દાણચોરી સમુદ્ર દ્વારા અથવા જમીન દ્વારા કરવામાં આવી હતી અને તેથી કલમ ૮૮ જે સેવામાં દબાવવાની માંગ કરવામાં

આવી હતી તે કેવી રીતે મદદરૂપ થઈ શકે તે જોવાનું મુશ્કેલ હતું. ખરેખર, બોમ્બે વડી અદાલતના નિર્ણયમાં હોર્મસજી ઇલાવિયા વિરુદ્ધ ભારત સંઘ, ક્રિમિનલ અપીલ ૧૨૯૬/૧૯૫૩ એ ૧૮/૦૮/૧૯૫૩ પર નિર્ણય લીધો હતો. (૨) [૧ ૯૬૧] ૧ એસ. સી. આર. ૯૩૩, ને વિદ્વાન ન્યાયાધીશોની નોંધમાં લાવવામાં આવ્યું હતું, જ્યાં સી કસ્ટમ્સ એક્ટની કલમ ૮૮ હેઠળ કસ્ટમ્સ ડ્યુટી ચૂકવવાપાત્ર હતી, પરંતુ તે બાબતને એ આધાર પર અલગ પાડવામાં આવી હતી કે તે કિસ્સામાં માલને કોઈ પણ ફરજની ચુકવણી કર્યા વિના કાંતિયાજાલ બંદર દ્વારા દાણચોરી તરીકે શોધી કાઢવામાં આવ્યો હતો અને તે સંજોગોમાં, એવું માનવામાં આવ્યું હતું કે કલમ ૮૮ લાગુ થાય છે. આયાતની રીત, એકવાર ઓળખાઈ ગયા પછી ડ્યુટી વસૂલવાની સત્તાનો ઉપયોગ યોગ્ય કાયદા હેઠળ થઈ શકે છે. તેથી, શેવપુજનરાઈ (સુપ્રા) એ દરખાસ્ત માટે કોઈ સત્તા નથી કે જમીના બદલામાં દંડ લાદવામાં આવે તે પછી આયાત ડ્યુટી વસૂલ કરી શકાતી નથી.

અંબાલાલ વિ. યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા, [૧ ૯૬૧] ૧ એસ. સી. આર. ૯૩૩ માં પાછળથી લેવાયેલ નિર્ણયથી પણ કોઈ મદદ મળી નથી. તે પણ સોનાની દાણચોરી સાથે સંબંધિત છે. કસ્ટમ્સ કલેક્ટરે તે કિસ્સામાં જપ્ત કરેલા સોનાને છોડાવા માટે શરતો લાદી હતી. જોકે વિદ્વાન એડિશનલ સોલિસિટર જનરલ દ્વારા છૂટછાટ પર રદ કરવામાં આવ્યો હતો, તે કેસમાં જાહેર કરાયેલા તથ્યોના આધારે, પ્રતિબંધિત માલઅપીલકર્તાના ઘરની તલાશી દ્વારા જપ્ત

કરવામાં આવ્યા હતા, પરંતુ સત્તાવાળાઓ કોઈ પુરાવા દ્વારા સ્થાપિત કરી શક્યા ન હતા કે ભારત અને પાકિસ્તાન વચ્ચે પ્રથમ વખત કસ્ટમ્સ અવરોધ ઉભા થયાપછી જમ કરાયેલ વસ્તુઓ ભારતમાં આયાત કરવામાં આવી હતી. તેથી, તે સ્પષ્ટ છે કે જેની પાસેથી જમી કરવામાં આવી હતી તે વ્યક્તિ પાસેથી આયાત ડ્યુટી વસૂલ કરી શકાતી નથી.

આપણી સામેનો કેસ સ્પષ્ટ રીતે અલગ પાયા પર ઊભો છે અને જમીના બદલામાં દંડ લાદવાનો અને યોગ્ય રીતે આયાત વસૂલવાનો આદેશ સારો છે. અમે અપીલને મંજૂરી આપીએ છીએ પરંતુ કેસના સંજોગો પૂરતી. ખર્ચ અંગે કોઈ હુકમ રહેશે નહીં.

એસ.આર.

અપીલને મંજૂરી આપવામાં આવી.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.